

ANTALYA
İHSANİYE KÖYÜ İNCELEMESİ (1)

İnceleyen : Öğretmen
Mehmet Yurduseven

1949 - 1950 öğretim yılında Aksu Öğretmen Okulu 5-A sınıfı öğrencilerinden bir gurup, İhsaniye Köyünü meslek dersleri öğretmeni Cavit Orhan Tütengil'in rehberliği altında incelemiştir.

O tarihlerde İhsaniye köyünde okul mevcut değildi. 1958 - 1959 öğretim yılında köyde okul açılınca okul başöğretmenliğine tayin edildim. Kıymetli hocam Cavit Orhan Tütengil'in teşvikleri ile 1950 den bu yana köyde olan belli başlı önemli değişiklikleri incelemeye karar verdim. Burada köyü yeni baştan inceliyecek değilim, eldeki mevcut monografiye bağlı olarak İhsaniye'deki gelişmeleri tesbite çalışacağım.

İhsaniye köyü Antalya ili Aksu bucağına bağlıdır. Antalya'ya 21 km mesafede, Aksu bucağına ise 5 km mesafede olup Antalya - Serik şosesi üzerinden Perge harabelerine ayrılan yol üzerinden köye gidilir. Köy Aksu bucağının kuzey batısına düşmektedir. Ahalisi bundan tahminen 65 sene önce Girit adasından göçüp gelmişlerdir. Göçmen ahali o zaman ki hükümet tarafından yaptırılan 60 kadar eve kira usulü ile yerleştirilmiştir. Toprak olarak da her aileye 37 şer dönüm toprak dağıtılmıştır. Sonraları nüfusun çoğalması, evlenmeler, miras v.s. yüzünden topraklar parçalanmıştır. Bugün 37 dönümden az toprak sahipleri olduğu gibi 500 - 600 dönüm araziye sahip aileler de vardır. Fazla arazi sahibi olanlar İhsaniye köyünün komşuları olan kuzeyde Murtuna, doğuda Dumanlar, güneydoğuda Solak köyünden arazisini temin etmişlerdir.

(1) Daha önceki bir yazıya bağlı olduğu için yayınladığımız bu yazı monografi olarak yetmez ve çok sathî görünüyor. Rumca konuşan bir göçmen köyünün civar yerli köylerle münasebeti, kültüre intibakı, gerginlik ve intibaksızlık faktörleri başlıca işlenecek noktalardır; monografi böyle bir problem etrafında derinleşebilirdi (Dergi İdaresi).

Aile :

Köyde aile topluluğun temel taşıdır. Aile içinde karşılıklı sevgi, saygı ve yardımlaşma duygusu etraf köylere örnek olabilecek bir durumdadır. Aile, karı koca ve çocuklardan teşekkül etmiştir. Göçmen olan ahali içinde, dul olan ana ve baba hariç, diğerleri evlenen evlâtlarından ayrı oturlar. Aileler içinde Ağalar ve Edişler mahallesinde evli evlâtları ile beraber yaşayanlar vardır. Bunlar ise göçmen değildirler. Aile içinde müşterek çalışma prensibi hâkimdir. Eskiden sadece evde çalışan kadın bugün artık tarlada kocasının yardımcısıdır. Bu değişikliğin sebepleri şunlardır : a) Bugünkü hayat şartlarının ağırlığı, b) Yakında bulunan yerli kadınlarının çalışmalarını benimsemeleri. Bugün İhsaniye kadınları, odun getirmek hariç diğer bütün işlerde erkeği ile birlikte çalışmaktadırlar. Ziraat zamanı dışında kadınlar ev işlerinde çalışırlar. Dikiş dikme, çamaşır yıkama, yemek pişirme v.s.

Kadınlar sonbahar aylarında sık sık şehirdeki akrabalarını ziyaret ederler. Evin idarecisi babadır. Babaya bütün aile efradı hürmet eder. Erkek çocuklar babanın yardımcısıdır.

Yetişkin kızlar annelerine yardımcıdırlar. Pamuk, köyün başlıca gelir kaynağıdır. Pamuk toplama zamanı ailece bu işde çalışılır. Hasat zamanı, ekin biçme, harman savurma da müşterek yapılan işlerdendir.

İhsaniye'de gayri meşru evlenme yoktur. Evlenme Medenî Kanuna göre yapılır. Ayrıca dinî nikâh da (imam nikâhı) kıyılır. Köy hudutları içinde iki evli olan erkek yoktur. Aile hayatında çocuğun kıymeti büyüktür. Köyde evli olup çocuğu olmayan iki aile vardır. Diğer iki aile de yaşlı olup yalnız yaşamaktadırlar.

Evlenme - Boşanma :

İhsaniye köyünde evlenmede şu hususlara dikkat edilir :

- Evlenecek çiftlerin namuslu ve ahlâklı olmaları.
- Karşılıklı olarak iki tarafın da birbirlerine müsavi zenginliği,
- Kızla önceden bir erkeğin alâkadar olup olmaması,
- Erkeğin ve kızın hastalıklı olmaması,
- Yaş durumları.

Eskiden yerli halka kız vermemek, onlardan kız almamak bir gelenekmişse de, bugün bu âdet tamamen kalkmıştır. Kızlar 18 yaşını doldurmadan kocaya verilmezler. Son yıllarda askerliğini yapmadan evlenenler hemen hemen yoktur.

Evlenmelerde önce oğlan kızın her durumunu tetkik eder. Nihayet kıza dünür (isteyici) gönderir. İki tarafın da rızası olursa nişan yapılır. Bir müddet sonra da düğün yapılır. Ağalar ve Edişler mahallesinde evlenecek kızların babaları, erkek tarafından, Ağırılık adı verilen bir miktar para ve altın isterler, bu istekleri yerine gelmedikçe kızlarını vermezler. Ağırılık kızın güzelliğine ve ailesinin vaziyetine göre biçilir.

Göçmen olan halkta bu usûl hoş karşılanmıyor.

Bazı hallerde kız kaçırma vakaları oluyor. Fakat ekseriya oğlanla kız anlaşmıştır. Bazı hallerde de kız gönüllü kaçtığı halde baba ve ağa-beysinın tazyığı ile zorla kaçırıldığını iddia eder. Zorla kaçırma yine Ağalar ve Edişler mahallelerinde vuku buluyor. Bu iş oğlanın yakın akrabaları ve arkadaşlarının yardımı ile olur. Kaçırılan kız ya dağa çıkarılır, veya başka bir köyde güvenilir bir tanıdığı yanında birkaç gün saklanır. Taraflar anlaşınca kız ve oğlan meydana çıkar.

Köyde boşanmak pek nadirdir. Karşılıklı anlaşamamazlık, erkeğin veya kadının başka birisi ile düşüp kalkması, boşanma sebeplerindedir. Bilhassa kadının namus noksanlığı asla affedilmez.

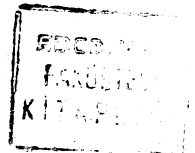
Nüfus :

İhsaniye köyünde toprağın dar oluşu yüzünden çiftçilikle geçimini temin edemiyenler Antalya'ya göç etmektedirler. Bugün bu köyde sosyal bir problem haline gelen köy boşalması derdi vardır. Son 9 sene zarfında Antalya'ya göç eden ailelerin sayısı 10 u geçmiştir. Gayet tabii 60 hanelik bir köyde bu olay köyün menfaati bakımından büyük bir kayıptır.

Son zamanlarda Antalya'ya göç edenlerin yaşayışları köydeki durumlarından daha kötüdür. Şehirde tutunamazlarsa tekrar köye dönmeleri muhtemeldir. Nüfus 1950 yılında 300 civarında olup 1959 da da 300 civarındadır, bunun sebebi ise doğanların ancak göçenlerin yerlerini doldurabilmiş olmasındandır.

Ev içi ve ev dışı hayat :

Köyde eskiden cinsiyet üzerine bir iş bölümü var idi ise de bugün kadın da erkeği ile beraber tarlada çalışmaktadır. Yalnız odun kesme, ark açma gibi işlerde kadınlar çalışmazlar. Yerli halkta iş bölümü hususunda erkekle kadın arasında hemen hiçbir fark yoktur. Yalnız fazladan kadın ev işleri ile de uğraşır. Boş vakitler maalesef kahvelerde kâğıt oynamak suretile geçiriliyor. Avcılığa heves eden azdır. En çok avlanan hayvanlar, ördek, kaz, keklik ve tavşandır.

Kışın en çok sabahları tarhana çorbası yenilir. Öğle yemeği çok defa çökelek, peynir v.s. dir. Halkın gıda durumu ile giyim vaziyeti etraf köylerle mukayese edilirse normaldir.

Köy evleri ekseriya iki odalıdır. Ahırlar evlerden ayrı olarak yapılmıştır. Bu durum göçmen halkın yerli halka göre daha anlayışlı olduğunu gösteriyor. Yerli halktan müstakil ahır olan yok denilecek kadar azdır.

Köyde eğitim :

Köye 1958 yılında köylünün ve hükümetin ortaklaşması ile tek dersaneli bir salon, bir başöğretmen odası ve buna bitişik öğretmen evi yapılmıştır. Bu ev iki odalı, mutfak, helâ ve banyodan müteşekkildir. 1940 yılından beri Macun okulunda okuyan öğrenciler bu yıl yani 1958 - 1959 öğretim yılında yeni yapılan köy okulunda okudular. Eskiden köyde sadece erkek çocuklar okutulurdu. Şimdi ise kız çocuklar da okula devam ediyorlar. Edişler mahallesinde kızların okutulmasında ne kadar çekingenseler, erkek çocukların okutulmasında da o derece isteklidirler. Bundan istifade ederek kızını göndermeyenin oğlu da kayıt olamaz kabilinden o mahallede de bu problem halledilmiş oldu.

Okul 3 sınıflıdır. I. sınıf 7 kız 24 erkek yekûn 31 kişidir. II. sınıf 5 erkek, III. sınıf 12 erkektir. Bu iki sınıfta kız olmayışının sebebi Macun okulundan naklen gelmelerindedir. Köyde eskiden okul olmadığı için kızlar Macun okulu uzak diye gönderilmezdi. Okulda kısa bir müddet içinde çok işler başarılmıştır. Okulun etrafı ve 4 dönümlük arazi taş duvarla çevrilmiştir. Bu yıl fidan ekilmesi için hazırlanılmaktadır. Okulda Aksu öğretmen okulu Resim öğretmeninin yardımı ile 50 ciltlik bir kitaplık vücuda getirilmiştir. Köylü bir yılda okula 3000 lira yardım yaparak okula ve okumağa karşı olan bağlılığını diğer köylere örnek olduğunu her işde olduğu gibi bu işde de göstermiştir.

Köyde Köy odası olmakla beraber köy işleri muhtarın evindeki bu işlerin görüşülmesi için ayrılan odada görülür. Köye bu yıl, Cumhuriyet, Hürriyet, Milliyet gazeteleri gibi gazetelerle köylü, Antalya'da yayınlanan İleri, Şelâle gazeteleri getirilmiştir. Köyde 1950 de radyo yokken bugün 9 tane radyo vardır. Gramofon olmakla beraber önemini kaybetmiştir. Eski yazıyı üç kişi biliyor. Yüksek okula devam eden bir öğrenci vardır. İhsaniye'de göçmenler arasında rumca konuşulmakta ise de okul faaliyete geçeli nisbeten türkçe konuşulmağa doğru gidilmektedir. Göçmenlerden 2 kadın hemen hemen hiç türkçe bilmiyor. Çünkü; bunların doğum yerleri Girit adası olup yaşları 70 - 75 arasındadır.

Millî bayramlar bu yıl kutlanmış ve büyük bir ilgi görmüştür.

Dinî Hayat :

Zengin bir köylü tarafından bu yıl köye yeni bir cami yaptırılmıştır. Ahalinin hepsi müslüman olup hanefi mezhebindedirler. İhsaniye'de göçmenler arasında oruç tutan ve namaz kılanların sayısı eskiden pek azsa da bugün üç aile hariç ötekiler oruç tutar, namaz kılar ve kurban keserler. Dinî bayramlara karşı bağlıdırlar. Eskiden köyde birçok bâtil inanışlar mevcut imişse de bugün bunlar kaybolmak üzeredirler. Hasta ; hoca yerine artık doktora gidiyor. Ölümün Tanrıdan geldiğine inanılır. Mezarlık köyün tam ortasında olup etrafı çevrilmemiştir. Bu yıl çevrilmesi düşünülmekte, mezarlığın ise Edişler mahallesine nakli tasarlanmaktadır.

Folklor :

Köyde ekseriya rumca konuşulduğu için folklor bakımından fakirdir. Ekseriyetle rumca türküler söylenmektedir. Edişler ve Ağalar mahallesinde bazı türkü ve maniler söylenir :

Mektup yazdım yaz idi,

Kalemim kiraz idi.

Daha yazacaktım da

Mektupta yer az idi.

Bilmecelerden; yedi delikli tokmak bunu bilmeyen ahmak (Baş)

Allah yapar yapısını, kullar açar kapısını (Karpuz)

İsimlendirme :

İsimlendirme sülâleye göre yapılırsa da son zamanlarda yeni yeni adlar konulmağa başlanmıştır. Misâl : Faruk, İsmet, Kızlara, Aysel, Nûray ve buna benzer isimler yeni yeni konulan isimlerdendir.

Soyadı ise sülâle takibetmek suretiyle adlandırma yapılmaktadır.

İktisadî Hayat :

Köyde hayvan alıp satan ve kasaplık yapan iki aile reisi bir yana öteki aileler çiftçilikle uğraşırlar. Eskiden ekilen tahıl bugün yerini pamuk ekimine bırakmıştır. Arazinin önemli kısmı doğuda olup beş dönümle 600 dönüm arasındadır. Genel olarak çoklarının arazisi 50 ile 100 dönüm arasındadır. Pamuk ekimi başlıyalı susam, mısır, buğday, arpa, yulaf, pek az ekiliyor. Köylü pamuk satar, pazardan buğday alır, köy değirmenlerinde öğütür ve ekmek yapar. Sulanan arazi doğu taraftadır. Köy içinde akarsu yoktur. Köyde geçen yıl bir çeşme yapılmıştır. Suyu temiz ve sıhîhidir, fakat yazın serçe parmağı kadar akıyor. Akarsu olmadığı için göçmen ahali sebze yetiştiremiyor. Fakat Edişler ve Ağalar ma-

hallesinde akarsu bol olduğundan burada her çeşit sebze yetiştirilir. Köylü Tarım Kredi Kooperatifinden faydalanır. Pamuk satar, diğer mahsulden karpuz ve bamyaya satmaktadır. Diğer bütün ihtiyaçlarını Aksu bucağından, daha çok Antalya'dan temin eder. Kazançlarından artırdıklarını toprağa verirler. Öküzü ve atı olmayan bunları temin eder. Ziraat bunlarla yapılır. Köyde bir tane çift motoru vardır. Bazı kimselerin toprağı az olduğundan ortak çalışırlar.

Sağlık durumu :

Köyün sağlık durumu genel olarak iyidir. Aile içindeki fertlerden birisi hastalanınca ya bucaktaki sağlık memuruna koşulur veya doktora. Bu bölgede eskiden sıtma önüne geçilmez bir hastalık olduğu halde şimdi sıtmaya pek nadir olarak rastlanılır. Diğer hastalıklardan kanser birkaç kişide mevcuttur. Bu hastalıktan ölenler de olmuştur. Tifo, frengi, kızamık, su çiçeği, ishal arasına rastlanan hastalıklardandır. Girit adasından gelenler beslenmesine itina ederler. Onlarda şu inanç kökleşmiştir : « Can boğazdan gelir » derler. Edişler ve Ağalar mahallelerinde beslenme işi zayıftır. Yılda ancak 3 - 4 defa et yüzü görebilen ailelerin sayısı epeyce çoktur. Köyle kocakarı ilaçları kullanılmakla beraber köylünün en çok güvendiği doktordur.

İşlemeler, nakışlar :

Köylülerin giydiği kazak ve çoraplar kadınlar tarafından örülür. Göçmen kadınların ve kızların ekseriyeti bu işin ehlidir. Yerli kadınlardan pek azı örgü bilir. Bundan başka genç kızlar dantel, yastık başı, karyola takımı, yorgan ağzı v.s. gibi nakışlar yaparlar. Eskiden kadınlar para keseleri örerlermiş. Bugün bu tamamen kalkmış, yerine meşin veya boncuktan örme cüzdanlar, arasına da lâstik cüzdanlar geçmiştir. Giritte çok giyilen, yakın bir zamana kadar burada da kullanılan « dirhem kuşak » ortadan kaybolmuştur. Çarşaf maalesef hâlâ görülmektedir. Şehirle teması fazla olan iki aile kadını çarşaf yerine manto kullanmaktadır.

Köyde Yardımlaşma (İmece)

Köy birbirine çok bağlıdır. Kimse kimsenin aleyhinde değildir. Köyde birbirinden dâvacı olarak mahkemede olan yoktur. Ufak tefek işler iyilikle köyde halledilir.

Hasat zamanı, düğün, mevlût ve diğer işlerde karşılıklı anlayış ve yardımlaşma duyguları oldukça kuvvetlidir. İhsaniye halkı bugünkü yaşayış, örf ve âdetleri ile yakın köylere örnek olabilme bahtiyarlığını kazanmıştır.